

ԳՐԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ, ՔԵՋԻ ՀԱՄԱՐ
ՄԵՌՆԵԼՈՒ Կ'ԵՐԹԱՄ ԵՍ

«Ռուսիա, քեզի համար մեռնելու կ'երթամ ես, կ'ամ դուն պիտի մեռնիս կամ ես. և որպէսզի դուն ապրիս յաւիտեան, ես պէտք է անպայման մեռնիմ: Ես պէտք է մեռնիմ որ Փուշկինն ու Լերմոնովը ապրին: Որ Տոսթոյեւսկին և Թոլսթոյն ապրին, որ քու երգն ու երաժշտութիւնը չլռեն ընդմիջաւ: Որ Չայքովսկին ու Բորսալովը ապրին յաւիտեան: Որ քու ճարտարապետութիւնն ու արձանագործութիւնը չկործանին առ յաւիտեան:

«Ռուսիա, քեզի համար մեռնելու կ'երթամ ես, բայց կ'ուզեմ որ գիտնաս թէ ուխտեր եմ ես տառնեակ մը մարդակերպ գաղաններ չտապալած՝ չիյնալ վերջնապէս»:

Պատանին ծանկի եկած էր անստաման Ռուսիոյ քարտէսին առջեւ՝ որուն վերեւ մօրը պատկերն էր կախուած: Պատկերը գործվազին սիրով իրեն կը նայէր: Անոր նայուածքէն անստաման թախիծ կը ծարէր: Պատանին աչքերը տամկացան իսկոյն: Պատկերը սակայն փոխանակ տկարացնելու իր կամքը՝ աւելի զօրացուց իր վճռականութիւնը և վսեմ ներշնչանքով մը խօսքը անոր ուղղելով շարունակեց իր անդուստ մենախօսութիւնը. «Մայր, ես քեզի և Ռուսիոյ համար մեռնելու կ'երթամ, որովհետեւ միայն մահով կրնանք փրկել Ռուսիոյ սրբազան հողը և մեր մայրերու պատիւը»:

Տղան վստահ որ այդ պահուն մայրը տունը պիտի չըլլար՝ բարձրածայն կը հռչակէր իր զգացումները: Մայրը սակայն քովի սենեակէն՝ լսած էր տղուն մենախօսութիւնը բառ առ բառ և անոր քովը տնայարած: Անոր աչքերու բաժակէն արցունքը վար կը թափէր: Պատանին

չիտթած ոտքի ցատկեց իսկոյն և զրկեց գոյն. «Մայր, միակ վախս քեզի վիշտ պատճառելու էր», ըսաւ, «ա՛խ, ես հաղար անգամ մեռնէի, միայն թէ վիշտ չպատճառէի քեզի, իմ սրբունի Աստուածամայր»:

«Տղաս», ըսաւ մայրը, տղուն ճակատը գործվազին համբոյրով մը օժելով, «իմ արցունքներս տկարութեան արցունքներ չեն, այլ հպարտութեան արցունքներ: Ես մենախօսութիւնդ ամբողջովին լսեցի, և անհունօրէն հպարտ եմ քեզմով»:

«Գնա՛, տղաս, Ռուսիոյ համար մեռնելու գնա: Ձեմ ուզեր որ վերադառնալու նպատակով երթաս դուն: Ան որ վերադառնալու համար կ'երթայ աս պատերազմին՝ արժանի չէ Ռուս մօրը կաթին: Գնա՛, տղաս, անպայման Ռուսիոյ համար մեռնելու գնա: Ես կրնամ տակալ, մի՛ մտածեր իմ մասին: Չըլլայ որ մայրական սէրը տկարացնէ քեզ: Ես կրնամ գիմանալ: Ես հպարտութեամբ կրնամ կրել քու մահուն վիշտը: Գնա՛, տղաս, մինչև իմա կեանքը քաղցրացուցիր մօրդ համար դուն, ասկէ յետոյ նոյնքան և աւելի մահը պիտի քաղցրացնես դուն իրեն համար: Գնա՛, տղաս, եթէ վերադառնալու նպատակով կ'երթաս, իմ կաթին արժանի չես դուն: Բայց տառնեակ մը թշնամի չմեղացուցած՝ չըլլայ որ մեռնիս»:

«Այ դուն պիտի գաս ինծի: Դուն պիտի գաս իմ երազներու մէջ լուսեղէն պատկով: Դուն պիտի գաս ինծի՝ իմ թախածալի մենութեան պահերու: Դուն պիտի գաս ինծի գարնան ծաղիկներու բայրով: Քու շունչը պիտի գայ իմ սիրտը օրօրելու զեփիւռի շունչով: Մշուշին մէջ ես քու թախիծը պիտի գուրգուրեմ: Դուն պիտի գաս ինծի արեւի շողերուն հետ և սիրտս լուսաւորես: Անձրեին հետ գաս պիտի դուն տխրութիւնս քաղցրացնելու: Ու վերջապէս աչքերս վերջնապէս գոցել տալ՝ քեզ զրկիս մէջ պիտի ունենամ անպայման: Մենք նորէն պիտի միանանք, տղաս»:

Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ